

O Tranqui pasou por Meiro

(Obra para monifates de Rosa E. Gantes)

Introito:

A idea de escribir unha obra para monifates con esta temática, foise xestando amodiño ao longo dos anos que estiven de mestra na escola unitaria de Meiro pero non pasou ao papel ata que a inspiración final chegou das imaxinativas respostas que algunhas veciñas e veciños de Meiro idearon para facer fronte ás desfeitas dos xabarís. Porén, non foi este o único estímulo para atreverme a pór as anécdotas que me relataron en boca destes benqueridos monifates. Sabía que uns entusiastas actores-titiriteiros, rapaces e rapazas da contorna, agardaban rebuldeiros poder pasar á acción. E así, animados pola Asociación Cultural de Meiro e continuando co labor do Grupo de Teatro Simalveira, puxémonos mans á obra, confeccionando os fantoches con pasta de papel e ensaiando ás presas, ao ritmo do teatro amator, entre gargalladas e nervios. Este é o resultado, unha obriña de corte popular que se fixo para ser representada no X Encontro-Degustación do Millo Corvo celebrado na primavera do 2008 e que contou coa participación de Ismael Pastoriza Martínez, Bruno López Rodríguez, Sara Padín Rosales e Carla Pereira Fernández.

Personaxes:

Tranqui: xabaryl protagonista

Xabaryl da Esculca

Dona Carme: labrega

Mariña: nena, filla da Señora Carme

Don Xaquín: labrego

Farruco: neno, amigo de Mariña.

(os xabarís son monifates de luva, os demais personaxes son monifates de variña)

Teatro e decorados:

Os actores e actrices titiriteiros actúan de pé protexidos polos panos que pechan o teatriño convencional de fantoches, usan micro para amplificar as voces e manipulan unha chea de variados, imaxinativos e artesanais artiluxios que permiten simular as accións e a ambientación sonora. Sobre o fondo e ao redor, teas que fan unha caixa negra no espazo onde actúan os monifates. Os elementos do decorado—árbores, milleiros, espantallo e demais atrezo—son tridimensionais e vanse colocando, segundo os cambios de escena, sobre dúas barras metálicas que lles serven de apoio.

Escena I

Uns carballos forman o decorado desta primeira escena na que está o Xabarl da Esculca á procura de landras. Deseguida entra "Tranqui", o xabaril protagonista desta historia. Viste chaleco, gafas de sol, algún piercing, colgantes....

Tranqui: Ei , colega...

Xabarl: *(párase a observalo e ulilo antes de falar)* – E logo ti , quen ves sendo?

Tranqui: Eu son Xabo . Pero a xente chámame Tranqui.

Xabarl: Con que Tranqui eh! A que andas?

Tranqui: Estou á procura de Meiro.

Xabarl: Pois tes que tirar ladeira abaixo. Isto é a Esculca.

Tranqui: Ai ó, pois vou facer unha paradiña para descansar e comer un pouco.

Xabarl: Agarda aí! Non penses que é chegar e encher. Nesta carballeira só podes coller comida se es do club.

Tranqui: Acabaremos. Eu sonche do club da Galega desde que comezou o Xabarl Club: *(canta)* “Somos do club da Galega....”

Xabarl: Pero de que vas? Falo do club da Esculca, entendes? Da Es- cul-ca... Así que.. liscando.

Tranqui: Pois que eu saiba, o monte é de todos.

Xabarl: Iso era antes, cando había que comer. Pero agora andamos escasos. Ninguén se libra da crise...*(apártase para buscar landras e volta a dirixirse ao Tranqui)* E logo ti, se non é moito preguntar, de onde vés con esa pinta?

Tranqui: Veño de Pontedeume, da praia de Cabanas... Que vida meu! Se non fose por aquel neno que se puxo a berrar coma se vira o home do saco aínda estaría por alí, a tomar o sol... Non sei que lles deu... botou toda a xente a correr tras de min... Non me quedou máis remedio que atravesar o país de monte en monte.

Xabarl: Daquela a cousa anda mal tamén para ti.

Tranqui: Non creas, eu sei zafar moi ben.

Xabarl: Xa vexo, xa.

Tranqui: Polo camiño fixen moitas amizades que me falaron de Meiro. Contaban que aí había un millo corvo do mellor...

Xabarl: Pois amiguiño, has de saber que non hai maneira de probar o tal millo. Os humanos están moi amolados con nós e inventan artes para escorrentarnos. Temos solicitada unha entrevista na Consellería de Animais Ceibados. De non atopar solución só nos quedará emigrar.

Tranqui: Pois eu vin disposto a probar o millo corvo e abofé que non marchou sen darlle uns cantos bocados. Usarei das miñas mañas e encantos.

Xabarl: Pois bo proveito. Collendo por ese camiño abaixo chegarás a Meiro. E coidado coa Serea do Lago de Currás, non te deixes atrapar.

Tranqui: Xa me falaron da tal serea. Disque se entras na súa cova saes peiteado. A min non me viría nada mal. Hai tempo que non vou ao perruqueiro.

Xabarl: Pois si que es presumido.

Tranqui: Ben amiguiño, foi un pracer coñecerte. Pero é hora de coller cara Meiro. Adoezo coa fame.

Xabarl: Adeus Tranqui! E boa sorte!

Tranqui: Adeus colega!

Abandonan a escena. Sácanse as árbores

Escena II

Cambio de decorado. Aparece unha veiga con milleiros. Nalgúns hai globos amarrados e cheos de arroz. No centro, chantado, un espantallo. Entran en escena dona Carme, a súa filla Mariña e un can.

Dona Carme: Anda canciño, mexa ben entre os milleiros para ver se pola noite, co cheiro, os xabarlís pensan que andas vixiando por aquí *(escóitase o son de mexo do can)*.

Mariña: E eu vou comprobar se estean ben amarrados os globos cheos de arroz. *(son dos grans cando axita os globos)*

Dona Carme: Lembraches de poñerlle ao espantallo a camiseta suada e os calcetíns usados do avó?

Mariña: Si mamá.

Dona Carme: Pois imos. Xa se fai de noite.

Marchan. No ceo aparece a lúa. Entra en escena o Tranqui.

Tranqui: *(ollando a un lado e a outro)* Ninguén por aquí, ninguén por acolá. Ah! cheira que espanta. Vaia, nunca mellor dito: un espantallo! Estes humanos pensan que me van enganar. *(Vendo os globos)* Oi que cousa tan bonita! Debe haber festa por aquí. Canto colorido! Non creo que lles pareza mal se me levo un. Ademais están cheos de arroz! Que ben! Unha espiguiña e un pouco arroz... que boa combinación!

Marcha. Retírase a lúa

Escena III

Entran dona Carme e Mariña

Mariña: Mamá, mamá, corre! Por aquí pasou un xabaril

Dona Carme: Demo de bicho! E levou unha espiga!

Entra Don Xaquín

Don Xaquín: Que berros foron eses dona Carme? Que pasou?

Dona Carme: Tivemos a visita dun xabaril. Que podemos facer Don Xaquín? Xa probamos de todo: candeas acesas, mexo de can, roupa suada, globos con arroz...

Don Xaquín: Pois eu traio aquí un feixe de mostras de perfumes que me deron nas drogarías. Podemos abrilos e colgalos polos milleiros e polo espantallo. Marchará de contado co arrecendo.

Dona Carme: Ai ó, vaia luxo! Co que me gustan, ter que malgastar estes perfumes!

Filla: Xa sabemos que lle darías bo uso mamá. Pero o importante agora é librarse dos xabarís.

Dona Carme: Tés razón Mariña. Colguémoslos por aí e vexamos o que pasa esta noite.

Colgan as mostras de perfume que están suxeitas por un fio e marchan. No ceo aparece a lúa. Entra en escena Tranqui.

Tranqui *(dirixíndose ao espantallo)*: Aínda por aquí amigo espantallo! Pero que ben oles hoxe eh? Moito te coídan, mira como te arrodearon de perfumes. Impórtache que bote un pouquiño? Non, claro, que che vai importar... *(vai ulindo polos frascos)* Ai...este arrecendo... lémbreme a miña ruliña... Botarei unhas pingas... Que morriña da miña tronca!... Se ela puidese ver o ben mantido que estou e sentir o meu arrecendo...Esta noite comerei unha espiguiña por min e outra pola miña chati. *(colle dúas espigas e móstraas cara ao público)*. Nena, esta vai por ti!

Marcha. Retírase a lúa

Escena IV

Entran don Xaquín, dona Carme e Mariña.

Don Xaquín: Bo día dona Carme !

Dona Carme: De bos non teñen nada! Esta noite o xabril colleu dúas mazarocas.

Don Xaquín: Daquela a cousa vai a peor.

Dona Carme: Xa non sei que facer...

Mariña: E se probamos a poñer un móbil ao pé do espantallo e ir chamando cada cinco minutos? Iso podería asustalo.

Dona Carme: Si ó! E quedamos toda a noite sen durmir, non si?

Don Xaquín: Non é tan mala idea. Podemos facer quendas entre a veciñanza.

Dona Carme: Coido que sería mellor poñer un espertador que soe ben forte.

Don Xaquín: Pois podemos facer as dúas cousas.

Dona Carme: Está ben. Poñamos o móbil e o espertador a carón do espantallo.

Colocan o móbil e o espertador. Marchan.

No ceo aparece a lúa. Entra Tranqui.

Tranqui: *(saudando ao espantallo)* Boa noite. Xa me tardaba verte. *(Soa o móbil e Tranqui chama ao espantallo)* Ei, compañeiro! Chámante!... Está ben. Collo eu. Vaia...cortaron. Pero que ben me vén! Vou aproveitar para chamar a miña ruliña, hai moito que non falo con ela *(marca o número)*. Nena! Como que quen son! Quen vai ser! O teu amorciño, O Tranqui! Ai ruliña, canto te boto de emnos. Teño moitas cousas que che contar. Estou viaxando moito, coñecendo xente, culturizándome. Si, estiven na capital. Si, impresionante. Se fun á Cidade da Cultura? Si, pero quedei pouco tempo. Alí non había marcha ningunha. Gustoume máis o restaurante de Marín. Vaia festa montei cuns colegas *(soa o espertador)*. Non escoito nada... por aquí soa un espertador, teño que deixarte. Bicos corazón! A quen se lle ocorre poñer o espertador a esta hora? Co cedo que é... Onde se apaga este trebello? Uf que alivio! Eu marchou a descansar. Vou coller dúas espiguiñas para a cea e outra para o almorzo. Por hoxe xa vivín moitas emocións.

Marcha, retírase a lúa.

Escena V

Aparecen Dona Carme e Mariña

Dona Carme: Nin móbil, nin reloxo, nin raios que o parta! Cada día rouba máis espigas!

Mariña: Mamá eu creo que o ruído non foi abondo. Hai que armar máis rebumbio.

Dona Carme: Si, pero entón non deixaremos durmir a ninguén.

Mariña: Total, xa non hai quen descanse coa angueira.

Dona Carme: Ai filliña...isto non ten arranxo.

Mariña: Veña mamá, non desanimas. Vou traer a miña radiocasete e poñer música a todo gas. Xá verás como foxe e non volta máis.

Señora: Se ti o dis...

Colocan unha radio ao pé do espantallo. No ceo aparece a lúa e entra o Tranqui. Soa música marchosa.

Tranqui: Vaia recibimento! Como mola esta música! *(Ponse a bailar.)* Ei, amigo espantallo! Botamos unha peza? A ver home ... Nada, este non move unha palla. Debe ser aburrido iso de ser espantallo... *(Segue a bailar un pouco máis e fálalle ao espantallo)*. Oes, que enrollados estes de Meiro. Tanto que me asustou o

xabaryl da Esculca e mira...ata me poñen música ... E mentres bailo, imos a polas miñas espiguiñas (*Colle catro.*) Ei, como cansa isto de bailar. Voume de retirada. Apagarei a radio para que non gasten tantas pilas. (*Despedíndose do espantallo*) Ata mañá compañeiro!

Marcha. Retírase a lúa.

Escena VI

Entran dona Carme e Mariña

Dona Carme: (*Contando as espigas que faltan*) Unha, dúas tres, catro. Ai condenado do xabaryl! Vainos acabar co millo. Marcho, non podo máis.

Marcha. A filla queda en escena, triste. Aparece o seu amigo Farruco.

Farruco: Ola Mariña!

Mariña: Ola Farruco!

Farruco: Por que estás tan apanada?

Mariña: Polo xabaryl que anda a papar millo corvo. Xa conseguimos escorrentar a case todos pero hai un que se resiste.

Farruco: É que no monte non teñen moito que comer e vanse achegando máis ás aldeas.

Mariña: Algo anda mal no noso mundo...

Farruco: E no deles.

Mariña: Pero non gañamos res con queixarnos. Traballamos moito para que o millo medrase e temos que impedir esta desfeita.

Farruco: (*Cavilando*) Teño unha idea!

Mariña: Conta Farruco.

Farruco: Eu podo poñerme de espantallo. E cada vez que o xabaryl se achegue, fágolle unha trasnada.

Mariña: Por probar nada se perde. Eu axudarei.

Marchan. Sácase o espantallo da escena para poñerlle a cabeza do monifate Farruco e vólvese a chantalo entre os milleiros. Aparece a lúa no ceo. Entra o Tranqui.

Tranqui: (*Dirixíndose ao espantallo*) Boa noite compañeiro de marcha nocturna. Como van os nosos milleiriños? Umm... imos probar esta espiguiña tan feita. (*O espantallo dálle unha labazada.*) Ai! Quen foi? Quen anda aí? Que raro, por aquí non hai ninguén. Sería un milleiro que caeu. (*Recibe outra labazada.*) Ei coidadiño, tente quedo quen sexas!...Isto non che me está gustando nada...parece cousa de pantasma.

Pero só está o espantallo, este moneco aloulado... (O *espantallo bótalle auga*). Ai, parece que chove...

...Atchis!

Espantallo: Saúde.

Tranqui: Grazas.

Espantallo: De nada.

Tranqui: Ai mamá! Nunca tal vira...

Espantallo: Escoita xabaryl, probaches do millo corvo e xa é hora de ir marchando.

Tranqui: (*Ao público*) Ai, coido que me sentou mal este millo, estanme a pasar cousas moi raras. Un espantallo que fala!

Espantallo: E vinda van pasar cousas peores como sigas comendo e estragando o millo.

Tranqui: Mira que son viaxado e lle teño falado a moitos espantалlos.... Pero é a primeira vez que me contestan.

Espantallo: Deixa xa de enredar e vai onda os teus.

Tranqui: Ei, isto parece que vai en serio. Se me apuro talvez aínda chegue a tempo para ingresar no club da Esculca. Do contrario terei que pedir acollemento á Sociedade Protectora de Animais...Ou presentarme a un casting no Xabarin club...Que me quiten o bailado! Meiro xa está visto. Aburiño!

Marcha o Tranqui e desaparece o espantallo. Voltamos a pór a cabeza de Farruco e este entra en escena acompañado por Mariña.

Mariña: Viva! Conseguímolos!

Farruco: Isto hai que celebralo!

Mariña: Imos facer unha gran festa do millo corvo!

Farruco: Amodiño, que aínda falta cortar...

Mariña: E esfollar...

Farruco: E debullar...

Mariña: E moer...

Farruco: E amasar...

Mariña: E cocer...

Ambos: Pois apuremos os traballos! Que haxa bola corva a fartar!

fin

